

ANALELE UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI - SERIA DREPT

Probleme teoretice și practice privind participația penală (proprie și improprie) în cazul traficului internațional de droguri

Lect. Univ. Dr. Raluca Mocanu

Facultatea de Drept, Universitatea din București

Rezumat: *Prezentul articol analizează încadrarea juridică a unor fapte constând în introducerea în țară de droguri prin intermediul unor colete transportate de intermediari, indiferent dacă aceștia cunosc sau nu conținutul coletelor.*

Situația de fapt propusă spre analiză este cea în care sunt implicate cel puțin trei persoane – expeditorul drogurilor din străinătate, intermediarul care efectuează transportul în mod direct și destinatarul, care așteaptă drogurile în vederea plasării lor pe piața internă.

Întrucât situația de fapt a generat în doctrină și practică interpretări care nu sunt la adăpost de critică, ne-am propus să clarificăm problema încadrării juridice a faptelor comise de fiecare dintre participanți.

Cuvinte cheie: *Legea nr. 143/2000, Trafic internațional de droguri, participație penală, instigare, căraș*

Theoretical and practical issues regarding transnational drug trafficking involving several participants

Abstract: *This paper intends to analyze the legal framework of facts consisting in the introduction of drugs into the country using packages, transported by intermediate persons regardless of whether they were aware, or not about the content of the packages.*

The facts involving at least three people – the sender of drugs from abroad, the intermediary in charge to carry out the transport (either by „a mule,” or by an innocent transporter) and the recipient, who will be in charge to deliver the drugs on the domestic market.

We consider the interpretation of the facts either by the court or by the scholars to be subject of criticism therefore, a clarification of this issue is imposed.

Keywords: *Law no.143/2000, Transnational drug trafficking, conspiracy, determine someone to commit a crime, „the mule”*

Introducere

A devenit deja un truism faptul că piața ilicită a drogurilor cunoaște o dezvoltare constantă. În consecință, ritmul cu care se intensifică, preocupă autoritățile fiecărui stat, dar și organismele internaționale competente să ofere cele mai rafinate analize ale evoluției fenomenului, precum UNODC. Prin prisma dezvoltării sale la nivel global, această piață este considerată a fi una dintre cele mai grave amenințări la adresa cetățenilor statelor lumii, vulnerabili la mirajul oferit de consumul de droguri.

Perioada pandemiei, ce a adus cu sine nenumărate restricții impuse vieții sociale, a generat comportamente diverse pentru a face față unui timp inedit prin prisma emoțiilor individuale și a celor colective. S-a constatat că, în fața angoaselor generate de incertitudinile sanitare, pierderea joburilor, privarea de înlăturările firești, multe persoane au „evadat” într-un oniric relativ ușor de indus sau au risipit presiunea unor emoții greu de controlat, consumând droguri. Astfel, perioada pandemiei fie a marcat episoadele de debut ale consumului inițial, fie a crescut ritmul consumului, în cazul consumatorilor ocazionali/dependenți. Pe acest fond, se estimează că s-a realizat o creștere a producției drogurilor și implicit a traficului internațional.

În ultimul raport dat publicității de UNODC¹ în 2023, care evaluează situația pieței ilicite a drogurilor de la nivel mondial din anul 2021, cu unele date și pentru 2022, se estimează că numărul persoanelor care au consumat droguri cel puțin o dată în viață, era în jur de 296 de milioane de persoane (1 din 17 persoane având vârsta între 15-64 de ani), ceea ce reprezintă o creștere cu peste 23% față de numărul consumatorilor din urmă cu un deceniu (estimările pentru anul 2011 arătând că numărul consumatorilor era de aproximativ 240 de milioane de persoane).

Important în economia acestui articol este faptul că drogurile consumate (cu excepția canabisului - singurul drog produs majoritar în țara de consum) sunt produse în țările tradițional recunoscute ca state sursă, iar după ce urmează rute (de regulă) deja cunoscute de autorități, ajung în cele din urmă să fie distribuite consumatorilor din fiecare stat.

Vom prezenta succint piața principalelor categorii de droguri consumate în România – canabis, heroină și cocaină.²

Cultivarea *canabisului* a devenit deja un fenomen ce afectează întregul glob, fiind singurul drog care este produs de regulă în statul în care este consumat³. Se apreciază că în 154 de state canabisul este cultivat în câmp (out-door) și în 190 de state este cultivat atât în mod natural, cât și indoor, nefăcând necesar traficul internațional ce presupune tranzitarea unor frontiere.⁴ De asemenea, ultimele statistici indică faptul că producția indoor, care este într-un trend ascendent în ultimii zece ani, a depășit producția out-door, care se află pe o pantă în descreștere.⁵ Acest aspect poate fi legat și de faptul că în cazul canabisului cultivat in-door, concentrația de THC este mult mai mare și implicit efectul produs prin consum este mult mai intens.⁶

La nivelul continentului european, canabisul se cultivă pe teritoriul mai multor state, împărțite pe zone geografice: în Europa de Vest - Țările de Jos, Spania, Cehia, Italia, Elveția, în Europa de Sud-Est: Albania, Turcia, România, Bulgaria, iar în Europa de Est – Ucraina și Federația Rusă.⁷

¹ https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/Exsum_wdr2023.html World Drug Report 2023. Executive Summary, pag. 12.

² Am ales cele trei categorii de droguri „tradiționale”, eliminând orice referire la noile substanțe psihoactive (NSP) pentru că acestea cunosc un dinamism diferit atât în ce privește producerea, cât și consumul.

³ <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/world-drug-report-2022.html> World Drug Report 2022, Booklet 2 Global Overview. Drug Demand. Drug Supply, pag. 53.

⁴ <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/world-drug-report-2022.html> World Drug Report 2022, Booklet 3 Drug Market Trends of Cannabis and Opioids, pag. 13.

⁵ Idem, pag. 13.

⁶ Idem, pag. 26.

⁷ Idem, pag. 14.

În ce privește suprafața cultivată pentru producerea derivatelor din *opiu*⁸, UNODC indică faptul că macul de opiu a fost cultivat în anul 2021, pe o suprafață de 246.800 de ha. Din această ipoteză, decurge concluzia producției mondiale, avându-se în vedere estimarea productivității diferite a opiului extras din macul cultivat în Afganistan și în celelalte țări cultivate (Myanmar și Mexic). Astfel, estimările indică, pentru anul 2021, o producție globală de opiu de 7.930 de tone, din care între 1.177-1477 tone se consumă ca atare (prin fumare), iar aproximativ 6.400/6.700 de tone se transformă în heroină, obținându-se în cele din urmă între 495 și 755 tone de heroină.⁹ Pentru anul 2022, estimările indică o producție de 7.800 de tone, majoritar produse în Afganistan (6.800 de tone), țară care se menține lider mondial al cultivării macului și pentru producerea opiului. În triada cultivatorilor se menține Myanmar (ce produce aproximativ 795 tone de opiu), precum și Mexic (ce produce câteva sute de tone).¹⁰

Sunt cunoscute și rutele de tranzit ale drogurilor din țările sursă - pentru continentul european fiind de interes producția obținută în Afganistan și Myanmar. Rapoartele UNODC indică principalele țări de tranzit ca fiind Pakistanul, Iranul și Turcia, iar ulterior pentru a ajunge în Europa de Vest, heroina urmează bine-cunoscuta „rută Balcanică”, țările de tranzit fiind Bulgaria, Macedonia de Nord, Muntenegru, Serbia, Bosnia-Herțegovina, Albania, Croația, Slovenia, Croația, Austria, Germania, Țările de Jos.¹¹

În fine, se apreciază că în 2020 arbustul de coca (endemic pentru America de Sud) este cultivat pe o suprafață aproximativă de 234.200 de ha, oferind o producție estimată de 1982 de tone de *cocaină* (puritate de 100%). Deși suprafața cultivată a crescut cu 9% față de cea cultivată cu un an înainte (2019), producția a fost mai mare (demonstrând așadar un randament mai ridicat) – de la 5,8 tone la ha, la 6,4 tone la ha în 2020. Din întreaga cantitate de cocaină produsă la nivel mondial, Columbia continuă să furnizeze cea mai mare parte - 61% având în vedere și faptul că suprafața cultivată în această țară este și cea mai vastă, aproximativ 143.000 de hectare.¹² În Peru, suprafața cultivată cu arbuști de coca a crescut de la 21.000 de ha în 2015, la 61.800 în 2020¹³, iar în Bolivia suprafața cultivată este de 29.400 ha.¹⁴

În ce privește informațiile privind cantitatea de cocaină confiscată de autoritățile naționale ale diferitelor state, prin observarea capturilor realizate în total pe glob, Columbia este lider mondial, identificând transporturi cu cocaină ce reprezintă 41% din totalul cantităților confiscate, SUA confiscă 11% din totalul cantității capturate, 6,5% Ecuador, 6,4% Brazilia, 4,9% Belgia, 3,4% Țările de Jos, Spania 2,6%.¹⁵ Totodată, Franța, Italia și Germania confiscă fiecare mai puțin de 1% (0,9% primele două, respectiv – 0,8% Germania).¹⁶

⁸ <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/world-drug-report-2022.html> World Drug Report 2022, Booklet 3 Drug Market Trends of Cannabis and Opioids, pag. 71

⁹ Idem pag. 71.

¹⁰ https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/Exsum_wdr2023.html, Executive Summary PDF, pag. 32.

¹¹ Idem, pag.90

¹² <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/world-drug-report-2022.html> World Drug Report 2022, Booklet 4. Drug Market Trends. Cocaine. Amphetamine Type Stimulants, New Psychoactive Substances, pag.15.

¹³ Idem, pag. 16

¹⁴ Idem, pag. 22.

¹⁵ Idem, pag. 24.

¹⁶ Idem, pag. 24.

În Raportul UNODC se indică totodată principalele porturi folosite ca intrare a cocainei în Europa: Anvers, respectiv Rotterdam; totodată, harta „confiscărilor„ din anii 2016-2020 indică țara noastră ca fiind una din țările de destinație ale încărcăturii.¹⁷

Având în vedere realitatea pieței ilicite a drogurilor prezentată succint anterior, este de domeniul evidenței că traficul internațional de droguri s-a intensificat și în România. Alături de cantitățile ce tranzitează țara, creșterea este necesară și pentru aprovizionarea pieței interne. Concluzia poate fi extrasă din creșterea numărului de consumatori interni. Astfel prevalența generală la toate tipurile de droguri¹⁸ a crescut de la 1,4% în 2004, la 4,3% în 2010, 6,6% în 2014, 7,6% în 2016¹⁹.

Ultimul raport dat publicității de Agenția Națională Antidrog este din anul 2022 și prezintă situația pe anul 2021. Totuși, ultimele informații/estimări privind prevalența generală la toate tipurile de droguri este cea din 2019 care indică un procent de 10,7. Bineînțeles că simetric imaginii de ansamblu care reflectă o dinamică evolutivă a trendului general al consumului, și la nivelul fiecărui tip de droguri realitatea indică o creștere constantă. Astfel, prevalența generală la cannabis era de 1,7% în 2004, 4,6% în 2014 și 6,1% în 2019; prevalența generală la heroină a crescut de la 0,2% în 2004 la 0,3% în 2010, s-a menținut la acest nivel în 2014 și 2016 (aparent, deși avem dubii față de cifrele indicate de autorități), pentru a crește de 3 ori până la 0,9% în 2019. În fine, prevalența generală la consumul de cocaină a crescut și ea de la 0,4% în 2004 la 0,8% în 2014, pare a fi scăzut la 0,7% în 2016 pentru a atinge 1,6% în 2019.²⁰

Dat fiind faptul că aceste cifre reflectă prevalența generală estimată la întreaga populație, consumul real în raport cu populația cu vârsta cuprinsă între 15-24 de ani, respectiv 25-34 de ani, în rândul căreia se înregistrează consumul cel mai intens, este și mai ridicat, cifrele fiind îngrijorătoare. Concret, prevalența la consumul de cannabis pentru populația tânără (15-24 de ani, respectiv 15-34 de ani) este de 6%, pentru consumul de cocaină de 2,4% și de 1% pentru heroină. Totodată, cifrele sunt ridicate și în ce privește prevalența consumului pe ultima lună²¹ într-un procent de 3 pentru consumul de cannabis, 0,6 consumul de cocaină și 0,1 consumul de heroină. Aceste din urmă procente indică nivelul real al consumatorilor în raport cu care este probabil să se fi instalat dependența, fără a cunoaște exact intensitatea consumului. Față de acești consumatori, piața presupune aprovizionarea adaptată unui consum regulat, nemaifiind necesară expansiunea.

Dacă raportăm aceste procente la populația de aproximativ 4 milioane de persoane²² pe care o constituie categoria de vârste între 15-34 de ani, rezultă că avem mai mult de aproximativ 150.000 de consumatori care declară că au consumat droguri în ultima lună. Prin raportarea la aceste cifre, se poate totodată calcula valoarea reprezentată de piața drogurilor din țară, prin estimare față de valoarea de piață a unei doze²³ - aproximativ 10 €/doză la cannabis, 30 €/doză la heroină și până în 100€ pentru cocaină. Bineînțeles, valoarea de piață pentru vânzările en gros sunt mult diferite pentru fiecare categorie de droguri, variind foarte mult și în ce privește puritatea substanțelor.

¹⁷ Idem, a se vedea harta prezentată la pag. 25.

¹⁸ L_{TP} (Life time prevalence) – prevalența de-a lungul vieții se estimează în populația generală având vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani.

¹⁹ <https://ana.gov.ro/rapoarte-si-studii/>.

²⁰ Aceste cifre sunt preluate din Rapoartele naționale privind situația drogurilor, furnizate anual de Agenția Națională Antidrog pe siteul propriu <https://ana.gov.ro/rapoarte-si-studii/>.

²¹ L_{MP} (Last month prevalence) – prevalența pe ultima lună.

²² <https://insse.ro/cms/ro/tags/romania-cifre>.

²³ A se vedea Raportul ANA pe anul 2022, pag. 202.

Or, câtă vreme în afară de canabis, restul drogurilor sunt aduse din străinătate, rezultă că aprovizionarea se realizează prin creșterea cantităților importate. Din păcate, informațiile care ne pot ajuta să susținem această concluzie prin indicarea evoluției capturilor de droguri din ultima perioadă ne împiedică să formulăm o concluzie la adăpost de orice relativism. Observăm că în ultimele luni autoritățile poartă o campanie vădită antidrog, ceea ce alterează acuratețea unor concluzii – nivelul ridicat al capturilor nu reflectă dincolo de orice dubiu creșterea cantităților de droguri folosite/tranzitate pe teritoriul țării, cât mai degrabă o vigilență sporită față de fenomen.

Expunerea problemei de analizat

Am considerat necesară prezentarea fluxului traficului internațional de droguri, întrucât drogurile de semi-sinteză sunt obținute din plante care nu sunt endemice în Europa (macul de opiu sau arbustul de coca), iar în legătură cu drogurilor de sinteză (spre exemplu, stimulantele de tipul amfetaminelor sau opioidele), nu există informații privind existența unor laboratoare clandestine în România. În consecință, este esențială aducerea acestora în țară, pentru a aproviziona piața internă. La acest flux, se adaugă și cantitățile ce tranzitează România pentru a ajunge în alte țări de consum.

Deși parte a aceluiași fenomen, legiuitorul român a ales să incrimineze distinct faptele de trafic intern, de cele specifice traficului internațional de droguri, prin construirea unor definiții diferite – art. 2, respectiv art. 3 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea traficului și a consumului ilicit de droguri²⁴.

În consecință, în continuare ne propunem să analizăm succint modalitățile de comitere ale acestei din urmă infracțiuni. Potrivit dispozițiilor art. 3 din Legea nr. 143/2000 infracțiunea (cunoscută îndeobște în analizele din doctrină, în lipsa unei denumiri marginale, ca reprezentând traficul internațional de droguri) se poate comite prin două modalități alternative și în oglindă – „*introducerea în țară de droguri/scoaterea din țară de droguri sau prin importul/exportul fără drept de droguri.*”

Problemele pe care intenționăm să le supunem analizei nu sunt cele constând în găsirea celei mai adecvate încadrări juridice între *introducerea/scoaterea* respectiv *import/export*, deși neclarități și dezordine se pot remarca chiar și cu privire la aceste distincții²⁵, ci cele derivând din ipotezele în care, în actele de transport internațional de droguri sunt implicate mai multe persoane (expeditorul drogurilor din străinătate, căraușul, precum și destinatarul - cel care primește drogurile în România) sau se apelează la serviciul de curierat al unor societăți specializate în acest sens (transport de bunuri – poștă, servicii de coletărie; transport de persoane și bunuri – autocare/microbuze ce fac curse regulate între diferite state), ipoteze în care, companiile care prestează respectivele servicii nu fac parte din angrenajul pus în scenă de traficanți.

²⁴ Republicată în M.Of. nr. 163/06.03.2014.

²⁵ A se vedea în acest sens clarificările propuse de T. Dima și A.D.Băncilă – *Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri. Jurisprudență și comentarii*, ed. Universul Juridic, 2021, pag. 71. Autorul arată corect că jurisprudența nu este unitară și adesea faptele constând în introducerea unor cantități oarecare de droguri în țară sunt calificate în mod eronat ca reprezentând fapte de import fără drept de droguri.

Comiterea traficului internațional de droguri în participație penală

Problema aici analizată, decurge din întrebările pe care ni le-am pus vizavi de modalitatea efectivă de realizare a traficului internațional, vizând cantități mai mici de droguri sau a unor segmente ale unei tranzacții mai mari. Nu ne vom apleca și nu vom insista pe ipoteza în care transporturile se efectuează de membrii unui grup infracțional organizat, care este de regulă însărcinat să transporte cantități mai mari de droguri, beneficiind de pârghii mai elaborate de concepere a faptei pentru a reuși disimularea conținutului real al transportului.

Dacă de *introducerea* și implicit de transportul drogurilor, dintr-o țară în altă țară, se ocupă o singură persoană sau mai multe, toate trecând granița concomitent și cunoscând conținutul bunurilor aduse în țară sau fiecare având un rol asumat în cadrul rețelei de trafic internațional este evident că acestea comit infracțiunea prevăzută la art. 3 alin. (1) (dacă transportă din străinătate droguri de risc) sau art. 3 alin. (2) (pentru transportul drogurilor de mare risc) sau ambele (dacă transportul vizează atât droguri de risc, cât și droguri de mare risc) în calitate de autor, respectiv coautori. De asemenea, se va pune în discuție reținerea infracțiunii constând în constituirea unui grup infracțional organizat (art. 367 C.pen.).

Încă înainte de pandemie, business-ul constând în aducerea/trimiterea de colete conținând droguri a început să prindă contur²⁶, iar în timpul pandemiei a devenit singura posibilitate de a obține „aprovizionarea,” cu droguri în lipsa fluidității transportului. Pe cale de consecință, au apărut numeroase dosare în care instanțele au avut de analizat raportul dintre persoanele implicate. Este lesne de imaginat că în ipoteza în care avem doar două persoane implicate în trimiterea de droguri din străinătate și primirea acestora în România – având pe de o parte un expeditor și un destinatar, iar unul dintre ei își asumă și rolul transportatorului, problema încadrării juridice nu este foarte greu de rezolvat, întrucât cel care trece frontiera având asupra sa drogurile va comite infracțiunea prevăzută la art. 3. Odată ajuns pe teritoriul României acesta va comite și infracțiunea prevăzută de art. 2 din legea antidrog, devenind aplicabilă dezlegarea instanței supreme derivată din această situație de fapt²⁷.

I. Un trio de succes: expeditorul, destinatarul și intermediarul

Dincolo de ipoteza simplă descrisă anterior, realitatea de fapt este în general mai complicată, întrucât implică cel puțin trei persoane: expeditorul aflat în străinătate, însărcinat cu trimiterea drogurilor, destinatarul din țară, care va primi drogurile pentru a le pune în vânzare în țară și un intermediar care realizează direct și nemijlocit transportul propriu-zis. În mod evident, între cel care trimite drogurile și cel care le preia la ajungerea lor în țară, există o înțelegere prealabilă în considerarea căreia se realizează transportul efectiv.

În fine, această ipoteză poate fi scindată, la rândul ei în două ipoteze de fapt, diferite.

²⁶ A se vedea în acest sens practica anterioară anului 2020.

²⁷ Decizia nr. 15/2017 a ICCJ, completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.

I.1. Ipoteza cărăuşului – transportatorul care cunoaşte conţinutul pachetelor transportate

În această primă ipoteză, transportul drogurilor este efectuat de către o persoană care acceptă să acţioneze pentru cei doi, intermediarul având calitatea de cărăuş. Acesta trece frontiera având drogurile asupra sa; cărăuşul acceptă „misiunea,” fie contra cost, pentru a fi recompensat pentru serviciul prestat, fie fără a solicita o recompensă, dar posibil în considerarea altor obligaţii/loialităţi faţă de ceilalţi făptuitori.

Avem aşadar trei personaje cu grade de implicare diferită, de la iniţierea şi pregătirea, planului până la repartizarea sarcinilor fiecăruia dintre ei.

Ipoteza clasică este cea în care o reţea internaţională plasează drogurile pe piaţa internă printr-o grupare locală, însă alături de această ipoteză, în practică s-au observat şi alte ipoteze factice. Astfel, s-a observat că se realizează un prim transport al unei cantităţi oarecare de droguri (ce implică expeditorul, intermediarul şi destinatarul) comise în forma pluralităţii ocazionale, iar ulterior, în considerentul obţinerii facile a unor sume mari de bani, se stabileşte un „parteneriat,” pentru o mai lungă perioadă de timp şi care poate conduce la constituirea unui grup infracţional organizat, îndeplinindu-se cerinţele prevăzute la art. 367 C.pen.

În mod evident, iniţierea comiterii infracţiunilor poate să aparţină fiecăruia dintre cei trei, pentru fiecare ipoteză urmând să avem încadrări juridice diferite.

Ideea de a comite infracţiunea poate să aparţină fie expeditorului aflat în străinătate (care are mijloacele necesare de a procura drogurile în vederea trimiterii lor în ţară), fie destinatarului (care are posibilitatea de a le vinde unor consumatori). Apreciem mai puţin probabilă ipoteza în care iniţierea activităţii infracţionale ar putea aparţine intermediarului (cărăuşului), întrucât nu ar avea sens ca acesta să nu se ocupe şi de distribuirea lor pe piaţa internă. Mai puţin ipoteza în care acesta este şofer profesionist, activând în transportul internaţional de mărfuri sau persoane, activitatea sa permiţând aşadar trecerea frontierei în mod frecvent, fără a trezi suspiciuni cu privire la ritmicitatea activităţii.

În funcţie de cel care iniţiază „colaborarea” putem identifica implicarea efectivă a fiecăruia dintre participanţi.

Astfel, putem să avem două ipoteze principale:

În prima ipoteză, cel care iniţiază activitatea infracţională este destinatarul aflat în ţară; dacă acesta îi propune expeditorului aflat în străinătate, să procure drogurile şi să le trimită în ţară, folosind un cărăuş identificat anterior de către destinatar, în sarcina destinatarului se va reţine comiterea infracţiunii de trafic internaţional de droguri prevăzută de art. 3 din Legea nr. 143/2000, comisă în calitate de instigator (ce absoarbe complicitatea anterioară, întrucât trimiterea drogurilor se face în considerentul înţelegerii cu privire la primirea lor ulterioară de către destinatar) şi infracţiunea de trafic intern, prevăzută de art. 2 din lege, comisă în calitate de autor.

În sarcina expeditorului aflat în străinătate se va reţine, în principiu, calitatea de complice la infracţiunea de trafic transnaţional de droguri prevăzută la art. 3 din lege, întrucât este cel care procură drogurile în străinătate şi le plasează celui care va comite actele de introducere a drogurilor în ţară. Totodată, expeditorul poate avea şi calitate de instigator, dacă el este cel care va atrage cărăuşul să se implice în transportul transnaţional de droguri.

În fine, cărăuşul, aşadar cel care tranzitează mai multe state şi care va avea asupra sa drogurile la momentul trecerii frontierei României, este autorul infracţiunii prevăzute la art.

3 (putându-se sau nu reține și infracțiunea prevăzută de art. 2 din lege în funcție de momentul predării drogurilor).

În a doua ipoteză, cel care inițiază activitatea infracțională este expeditorul aflat în străinătate; în principiu pentru această ipoteză, deși expeditorul va comite infracțiunea de trafic internațional de droguri, în calitate de instigator, de regulă autoritățile nu reușesc aducerea sa în țară în vederea audierii/trimiterii în judecată.

Destinatarul, cel care primește drogurile pentru a le vinde pe piața ilicită, este complice al infracțiunii de trafic internațional de droguri, iar căraușul este autorul infracțiunii de trafic transnațional.

I.2. Ipoteza existenței unui intermediar-transportator care nu cunoaște conținutul pachetelor transportate

A doua ipoteză este cea în care persoana care transportă drogurile și le trece peste graniță, „*introducându-le*„, efectiv în România este de bună-credință, fiind în eroare asupra conținutului bunurilor transportate.

Putem să ne imaginăm ipoteza în care un membru de familie/prieten strecoară în bagajele altei rude/prieten o cantitate de droguri cumpărată din străinătate sau ipoteza serviciilor de transport/curierat care sunt induse în eroare cu privire la conținutul real al coletului. În opinia noastră, pentru această ipoteză devin aplicabile dispozițiile privind participarea penală improprie.

Disecând implicarea fiecăruia dintre cei ce fac posibil transportul, apreciem ca fiind corectă următoarea încadrare juridică: cel care plasează drogurile în bagajele rudei sale, profitând de un moment de neatenție al acesteia sau cel care trimite coletul prin poștă sau alt furnizor de servicii de transport este instigatorul/complicele unei infracțiuni comisă în participație penală improprie, care atrage aplicarea dispozițiilor art. 52 alin. (3) din Codul penal, conform cărora: „*determinarea, înlesnirea sau ajutarea în orice mod cu intenție, la săvârșirea unei fapte penale de către o persoană care comite acea faptă fără vinovăție se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune.*„

Cel care introduce efectiv drogurile în țară (ruda în bagajele căreia a fost strecurat pachetul cu droguri, respectiv conducătorul mijlocului de transport) este autorul nemijlocit al transportului internațional de droguri, îndeplinind așadar rigorile definiției legale – autorul este „*persoana care săvârșește în mod nemijlocit o faptă prevăzută de lege*„, [art. 46 alin. (1) C.pen.]. În mod evident, aceste persoane sunt autorii unei fapte penale și nu a unei infracțiuni, întrucât ei sunt în eroare de fapt (fie cu privire la strecurarea și implicit existența pachetului conținând drogurile în propriile bagaje – în cazul rudei inocente, fie cu privire la conținutul real al coletului – în cazul furnizorului de servicii de transport) și pe cale de consecință, nu vor putea fi trași la răspundere penală pentru *introducerea în țară de droguri*. În plus, cel care așteaptă primirea pachetului (destinatarul real al coletului) va comite infracțiunea de trafic de droguri traficul național prevăzut de art. 2 din Legea nr. 143/2000, dar în sarcina sa ar trebui să se rețină și calitatea de complice la infracțiunea de trafic transnațional de droguri - art. 3 din aceeași lege, întrucât în baza înțelegerii anterioare avute cu expeditorul drogurilor, acesta este cel care va prelua drogurile odată ce acestea au intrat în România.

I.3. Reflectarea analizei transportului de droguri prin intermediari în soluțiile de practică și jurisprudență

Trebuie să mărturisim că în ceea ce ne privește, nu am considerat problematică încadrarea juridică a faptelor constând în folosirea unui cărăuș, respectiv a unei firme de curierat, angrenând așadar un intermediar care este implicat efectiv și direct în *introducerea* coletelor conținând droguri în țară.

Totuși, în ciuda aparenței de simplitate a problemei de analizat, atât jurisprudența cât și doctrina au oferit alte soluții/interpretări ale încadrării juridice a faptelor. În consecință, ne propunem ca în cele ce urmează să analizăm aceste interpretări diferite ale aplicării textelor incidente, precum și motivarea acelor susțineri.²⁸

Astfel, într-o speță s-a reținut că inculpatul B.I.O. a luat legătura cu prietenul său M.D. din Spania și i-a solicitat acestuia să-i procure o cantitate de canabis pe care să o expedieze în România. M.D. s-a conformat și prin intermediul unor persoane rămase neidentificate, i-a trimis inculpatului B.I.O. aflat în România, în mai multe rânduri, colete conținând canabis.²⁹

Așa cum rezultă din prezentarea situației de fapt, în speță avem expeditorul aflat în străinătate (M.D. care nu a fost inculpat în dosar), ce acceptă să procure de acolo droguri pe care le trimite în țară prin intermediul unor persoane. Întrucât nu se face nicio mențiune cu privire la rolul efectiv al acestora, cu excepția faptului că intermediarii au rămas neidentificați, deși în mod vădit ei sunt autorii nemijlociți ai faptei constând în introducerea drogurilor în țară, nu putem ști dacă implicarea lor s-a făcut prin aderarea la activitatea infracțională a lui B.I.O. și M.D., ori se aflau în eroare de fapt cu privire la conținutul coletelor aduse din Spania în România. Acești intermediari sunt autorii faptei prevăzute de art. 3 alin. 1 din Legea nr. 143/2000, fiind cei care comit efectiv – direct și nemijlocit introducerea în țară de droguri.

Însă, relevante pentru discuția noastră rămân faptele comise de B.I.O.

În opinia noastră, în sarcina acestuia ar fi trebuit să se rețină săvârșirea infracțiunii de trafic internațional de droguri comisă în calitate de instigator, întrucât acesta îi propune lui M.D. să cumpere drogurile în Spania și să inițieze aducerea acestora în țară [art. 3 alin. (1) din Legea nr. 143/2000 cu referire la dispozițiile art. 47 C.pen.], infracțiunea de trafic național de droguri, întrucât preia coletele conținând drogurile și le vinde în localitatea sa [prevăzută de art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000] și, deoarece se face vorbire și despre posesia de droguri în vederea consumului propriu, trebuie menționată și comiterea infracțiunii prevăzută de art. 4 alin. 1 din aceeași lege.

Prin sentința penală pronunțată de Tribunalul Alba, B.I.O. a fost condamnat pentru comiterea mai multor infracțiuni, printre care și cele de trafic național de droguri, trafic internațional de droguri comisă în calitate de autor prin raportare la actul material constând în *importul de droguri*, precum și infracțiunea prevăzută de art. 4 din Legea nr. 143/2000.³⁰

Înainte de a evidenția aspectele care ne-au atras și nouă atenția în legătură cu încadrarea juridică a faptelor, începem prin a expune un prim punct de vedere exprimat în doctrină față de aceeași problemă, însă diferit de poziția noastră. Astfel, în doctrină se arată că „nici parchetul, nici Tribunalul Alba, ca instanță de fond, și nici Curtea de Apel Alba nu s-au preocupat să cerceteze, să aprofundeze și să stabilească dacă fapta inculpatului B.I.O. de a-l contacta pe prietenul său M.D. aflat în Spania solicitându-i să procure canabis de pe piața

²⁸ T. Dima, A.D. Băncilă, op. cit., pag. 70

²⁹ Tb. Alba, Secția Penală, sentința penală nr. 535 din 08 septembrie 2014. Preluare de pe www.sintact.ro.

³⁰ Idem.

spaniolă pentru a-l trafica în România avea vreo semnificație penală.,³¹ Autorii sunt de părere că „fapta lui B.I.O. așa cum a fost săvârșită, în raport cu numitul M.D., constituie o instigare reușită la comiterea infracțiunii de trafic de droguri de risc,,. Întrucât fapta lui M.D. a constat în cumpărarea de droguri pe teritoriul Spaniei și găsirea modalității de a trimite coletele în țară este discutabil dacă instigarea lui M.D. viza comiterea infracțiunii de trafic național sau mai degrabă de trafic transnațional de droguri. În ce ne privește, apreciem corectă a doua ipoteză. Mai mult decât atât, mergând pe linia de interpretare propusă în doctrină, de vreme ce se admite că B.I.O. a comis infracțiunea de trafic național, reținută în sarcina sa în calitate de autor, oare o eventuală instigare adresată altui participant la comiterea faptei de trafic de droguri, nu se va absorbi implicit în actele de autorat comise de același B.I.O.?

Mai departe, aceiași autori consideră că Tribunalul Alba a reținut în mod corect în sarcina inculpatului B.I.O. fapta prevăzută de art. 3 alin. (1) din Legea nr. 143/2000, dar critică totodată reținerea modalității normative a *importului*. Apreciam această ultimă critică a fi întemeiată, pentru argumentele expuse deja și care fac referire la interpretarea sistematică a dispozițiilor art. 3 din Legea nr. 143/2000 cu dispozițiile art. 20 din Legea nr. 339/2005 privind regimul juridic al plantelor, substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrope³², acestea din urmă impunând ca în cazul în care sunt realizate acte de import/export de droguri, acestea să fie realizate doar în condițiile obținerii în prealabil a unei autorizații acordate de Ministerul Sănătății pentru fiecare operațiune în parte. Importul sau exportul de droguri se pot realiza așadar și în mod legal, cu respectarea condițiilor impuse, în timp ce importul sau exportul *fără drept* se realizează în lipsa unei autorizații în acest sens, sau pentru o cantitate diferită de cea permisă prin autorizația emisă de minister. Pentru aceste motive, ne raliem criticii expuse și apreciem că modalitatea alternativă reținută ar fi trebuit să fie cea a *introducerii* drogurilor în țară.

Din păcate, următoarele referiri ale autorilor aici invocați, cu privire la reținerea în sarcina lui B.I.O. a infracțiunii de trafic internațional de droguri și argumentele susținute de către acești, le considerăm a fi contrare dispozițiilor penale privind faptele comise în calitate de autor, respectiv de instigator.

Astfel, în doctrină s-a apreciat că „instanța de fond, în mod corect a reținut în sarcina inculpatului B.I.O. fapta de introducere în țară de droguri, fără drept cu toate că nu el a introdus în mod nemijlocit drogurile în țară „(sublinierea noastră). „Faptul că inculpatul nu a introdus personal drogurile în țară, nu ar putea constitui un motiv de refuzare a încadrării juridice în dispozițiile art. 3 alin. 1 din Legea nr. 143/2000„. Argumentul invocat este acela că: „din punct de vedere juridic *„introducerea*„, în țară de droguri presupune atât *introducerea nemijlocită* de către subiectul activ, de droguri în țară, folosind anumite metode de ascundere a drogurilor pentru a nu fi descoperite la controlul vamal, dar și **introducerea interpusă prin intermediul altor persoane sau expedierea drogurilor prin folosirea unor firme de transport sa a coletelor poștale**„, (din nou, sublinierea noastră)

Acest punct de vedere din doctrină este dublat cu argumente provenite din soluții de practică judiciară în care s-a reținut că: „art. 3 din Legea nr. 143/2000 nu sancționează numai persoana care introduce în mod nemijlocit drogurile în țară, ci și persoana care le expediază, precum și cea căreia îi sunt adresate căci fără acțiunea acestora, așa cum s-a menționat mai sus, transportul fie nu ar fi posibil, fie nu ar avea finalitate.,³³. Chiar dacă este citată această decizie, se poate observa că instanța nu consideră necesară analiza calității de autor,

³¹ T. Dima, A.D. Băncilă, op. cit., pag. 70.

³² Publicată în M. Of. nr. 1095 din 05.12.2005.

³³ T. Dima, A.D. Băncilă, op. cit., pag.72 menționează ICCJ, Secția Penală, decizia nr. 3547 din 4 noiembrie 2008.

instigator sau complice al celui care „comandă”, drogurile în țară, or problema de rezolvat nu este reținerea infracțiunii prevăzută de art. 3, ci a calității sale în contextul participației penale.

Tot în susținerea aceluiași punct de vedere, alături de decizia anterioară este citată și o altă soluție în care instanța apreciază că: „faptele inculpatului care, prin intermediul unei firme de coletărie a introdus în țară, din Spania, diferite cantități de cocaină, pe care ulterior le-a vândut unei alte persoane, întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de trafic internațional de droguri de mare risc, prevăzută de art. 3 alin. (1) și (2) din Legea nr. 143/2000 și ale infracțiunii de trafic național de droguri de mare risc reglementată de art. 2 alin. (1) și (2) din aceeași lege, aflate în concurs”,³⁴. Din nou, apreciem că decizia menționată ca argument nu luminează detaliul supus analizei. Mai mult, la o simplă lectură a sa observăm că situația de fapt este diferită în sensul că în speța respectivă, transportul drogurilor în țară se făcea prin trimiterea unor colete prin serviciile poștale, așadar fapta prevăzută la art. 3 din Legea nr. 143/2000 se comitea în participație improprie.

Concluzie

Se poate astfel observa că atât în opinia propusă în doctrină, cât și în exemplele din jurisprudență se consideră irelevantă esența implicării autorului la săvârșirea unei infracțiuni – comiterea actului material în mod nemijlocit.

Or, a admite altfel, în sensul extinderii aprecierii activității infracționale a unei persoane prin reținerea calității sale de autor al unei infracțiuni și pentru ipoteza în care această persoană nu comite actele materiale în mod direct, așadar a extinde reținerea calității de autor și în raport cu activitatea infracțională specifică îndeobște instigatorului sau complicelui, ar însemna să uniformizăm actele ce derivă din participația penală și să anulăm orice distincție între autor, instigator sau complice.

Cu alte cuvinte, am ajunge la o reevaluare a încadrării juridice a faptei de introducere de droguri în țară prin folosirea intermediarilor, în sensul că atât căraușul cât și cel care îi livrează pachetul din străinătate, precum și cel căruia i se livrează pachetul în țară sunt autori ai infracțiunii de trafic internațional de droguri, comisă prin *introducerea* în țară de droguri.

O astfel de interpretare contravine definiției legale a autorului infracțiunii, care potrivit art. 46 este cel care comite actul material în mod nemijlocit.

Mai mult, o atare interpretare ar echivala cu o interpretare extensivă a sensului noțiunii de *introducere* în țară de droguri, sens care este suficient de clar și nu lasă o marjă foarte largă de interpretare, decât prin umbrirea principiului legalității.

³⁴ T. Dima, A.D. Băncilă- op. cit., pag.72 menționează – ICCJ, Secția Penală, decizia nr. 1519 din 6 mai 2014.